ЛЕКЦІЯ 1_ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

План

- 1 Економічна сутність доходу підприємства.
- 2 Сутність прибутку підприємства, його види.
- 3 Рентабельність підприємства.

Рекомендована література для вивчення теми: [8], [11, с.433-439], [13, с.117-146], [14, с.568-584], [16, с.254-275], [18, с.467-484], [22, с.633-654], [26, с.182-191].

Мінілексікон: доход, види доходів підприємства, прибуток. Види прибутку, рентабельність діяльності.

12.1 Економічна сутність доходу підприємства

Доход ϵ виручкою підприємства від реалізації продукції, послуг та виконання робіт без урахування податку на додану вартість та акцизного збору.

Отримання доходів

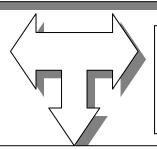
свідчить про те, що продукція підприємства знайшла свого споживача, що вона відповідає вимогам та попиту ринку за ціною, якістю, іншими технічними, функціональними характеристиками та властивостями

створює основу для самофінансування підприємства за умови, що їх розмір достатній для покриття витрат підприємства з виробництва та реалізації товарів та інших видів діяльності, виконання зобов'язань перед бюджетом та утворення чистого прибутку

Доходність підприємства є одним із найголовніших показників, які відображають його фінансовий стан. Такий показник відображує мету підприємницької діяльності.

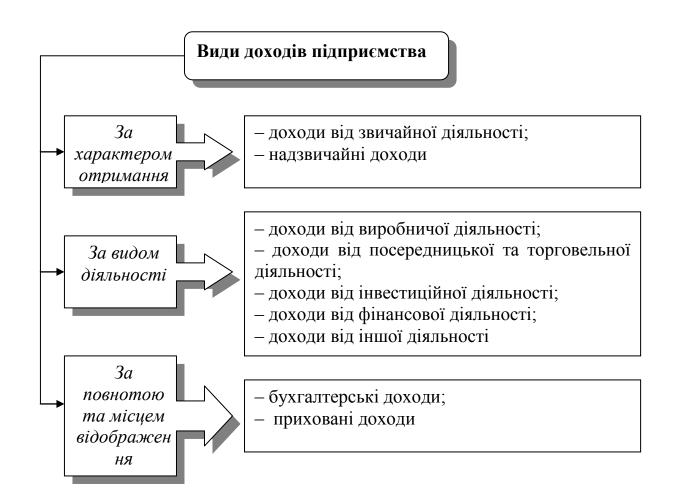
Доходи підприємства – джерело розвитку його діяльності, що забезпечує:

формування прибутку як джерела розширеного відтворення діяльності підприємства

фінансування усіх поточних витрат, що пов'язані зі здійсненням господарської діяльності

виплату податкових платежів, що пов'язані зі здійсненням діяльності

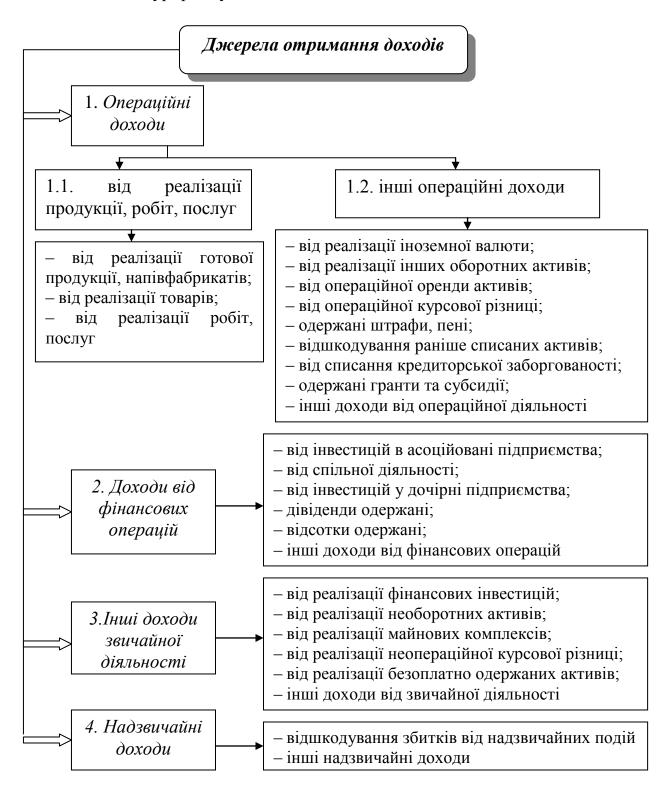

Валовий доход — це загальна сума доходу, що отримує підприємство від всіх видів діяльності у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах як на території України, так і за її межами, за певний проміжок часу.

Чистий доход $\longrightarrow$ ε різницею між доходами від реалізації продукції та обов'язковими платежами, що входять до ціни товару.

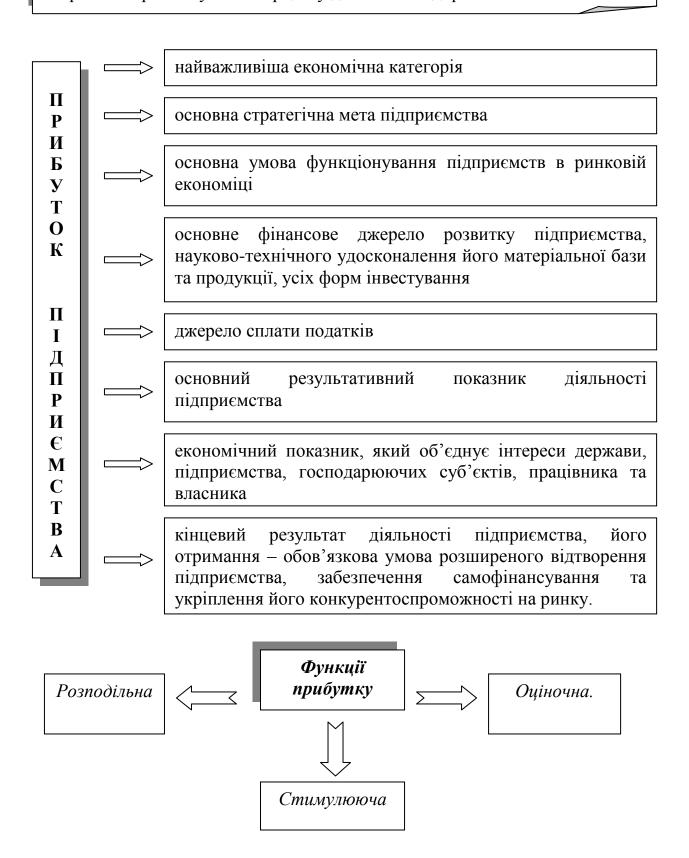
Необхідний доход доход, який дозволяє підприємству фінансувати всі заплановані поточні витрати, обов'язкові платежі та отримати цільовий прибуток.

Можливий доход — це доход, який може отримати підприємство при наявних виробничих потужностях, можливому оьбсязі реалізації продукції при наявній кон'юнктурі ринку.

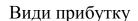

2 Сутність прибутку підприємства, його види

Прибуток – це частина виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу та комерційну діяльність підприємства.

Класифікація прибутку підприємства

За видом діяльності

- прибуток від звичайної (операційної, фінансової та інвестиційної) діяльності
- прибуток від надзвичайних подій
- валовий прибуток:

$$\Pi_e = BP$$
 - ПДВ - $A3$ - B_e ,

де BP — виручка від реалізації продукції підприємства; B_{θ} — виробнича собівартість реалізованої продукції; A3 — акцизний збір; $\Pi \square B$ — податок на додану вартість.

– прибуток від операційної діяльності:

$$\Pi_o = \Pi_e + \mathcal{A}_{on.ih} - AB - B_3 - B_{on.ih}$$
 ,

де $\mathcal{A}_{on.iн}$ — інші операційні доходи; AB — адміністративні витрати; B_3 — витрати на збут; $B_{on.iн}$ — інші операційні витрати.

За порядком розрахунку

 прибуток від звичайної діяльності до оподаткування:

 $\Pi_{3O} = \Pi_o + \mathcal{A}_\kappa + \mathcal{A}_\phi + \mathcal{A}_{i \mu} - B_\phi$ - B_κ - $B_{i \mu}$, де $\mathcal{A}_\kappa$ - доход від участі в капіталі; $\mathcal{A}_\phi$ - інші фінансові доходи; $\mathcal{A}_{i \mu}$ - інші доходи; $\mathcal{B}_\phi$ - фінансові витрати; $\mathcal{B}_\kappa$ - втрати від участі в капіталі; $\mathcal{B}_{i \mu}$ - інші витрати.

– прибуток від звичайної діяльності:

$$\Pi_3 = \Pi_{3O} - \Pi\Pi$$

– чистий прибуток:

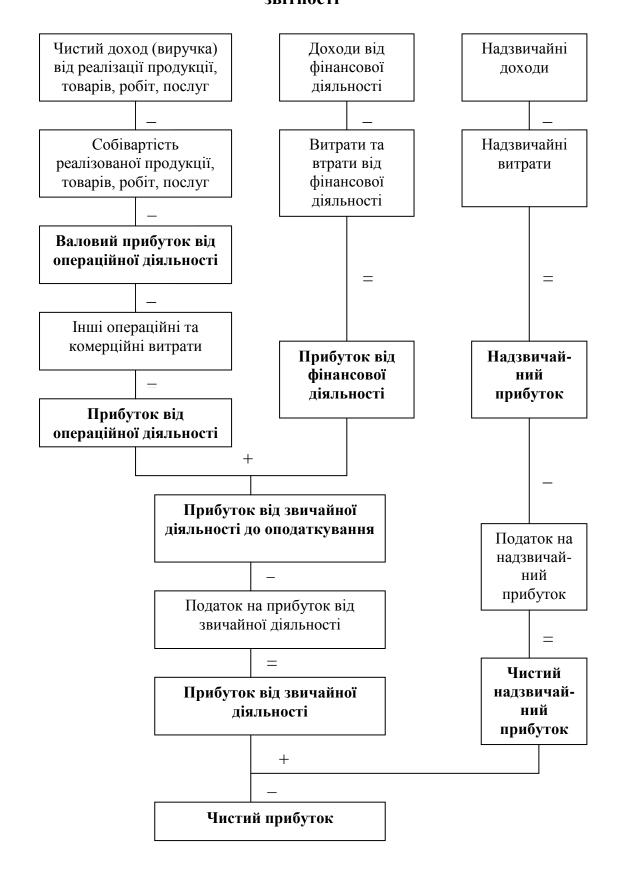
$$\Psi\Pi = \Pi_3 + H\Pi - H3 - \Pi H\Pi,$$

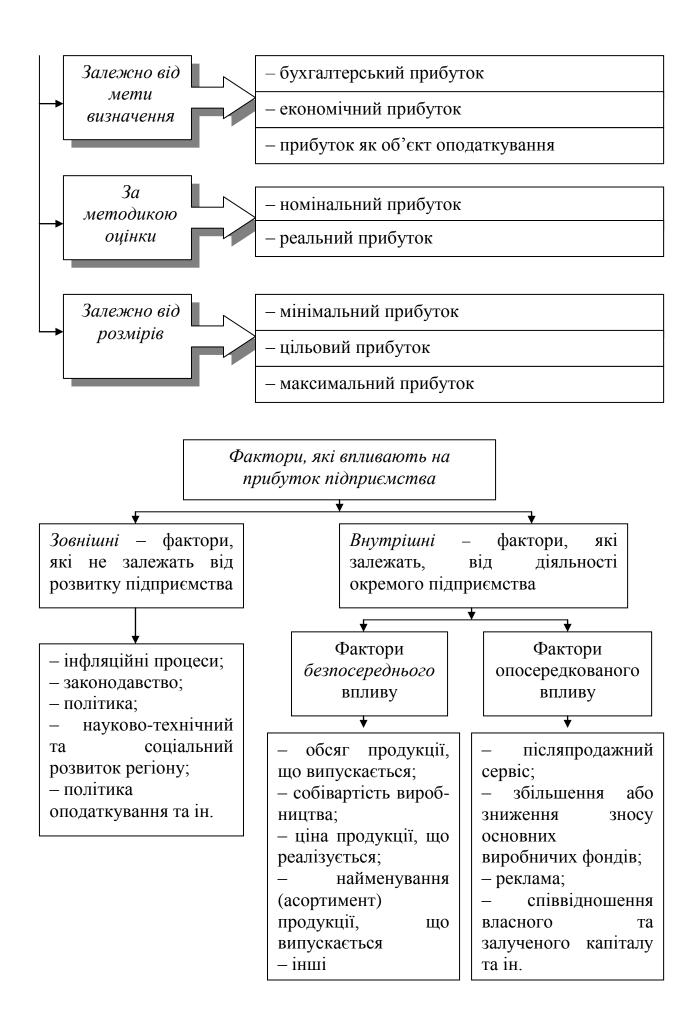
 $H\Pi$ — надзвичайний прибуток; H3 — надзвичайний збиток; $\Pi H\Pi$ — податок на надзвичайний прибуток.

За джерелами формування

- прибуток від основної (операційної діяльності)
- прибуток від фінансової діяльності
- прибуток від інвестиційної діяльності
- інший прибуток

Схема формування показників прибутку за даними фінансової звітності

3 Рентабельність підприємства

Рентабельність – це відносний показник прибутковості, що характеризує ефективність господарської та фінансової діяльності підприємства

Показники рентабельності — розраховуються як відношення різноманітних показників прибутку і вкладеного капіталу, обсягу продажу, використованих ресурсів, здійснених витрат та ін.

Система показників рентабельності

Назва показника	Алгоритм розрахунку	Умовні позначення
Рентабельність інвестованих ресурсів		
1. Загальний рівень рентабельності підприємства	$P = \frac{\Pi_3}{C} \times 100\%,$ $P = \frac{\Pi_3}{O\Phi + O3} \times 100\%$	П ₃ — прибуток; С — загальна виробнича собівартість; ОФ — середня величина основних засобів за рік; ОЗ — середня величина оборотних коштів
2. Рентабельність виробничих засобів	$P = \frac{\Pi_3}{O\Phi} \times 100\%$	
3. Рентабельність сукупних активів	$P = \frac{\Pi_3}{A} \times 100\%$ $P = \frac{\Pi_q}{BK} \times 100\%$	А – середня сума активів балансу підприємства
4. Рентабельність власного (акціонерного) капіталу	$P = \frac{\Pi_{q}}{BK} \times 100\%$	Π_{ν} — чистий прибуток підприємства; BK — сума власного капіталу
Рентабельність продукції		
5. Рентабельність продукції	$P = \frac{\Pi_3}{C_T} \times 100\% ,$ $P = \frac{\Pi_3}{Q} \times 100\%$	C_T — повна собівартість товарної реалізованої продукції; Q — обсяг реалізованої продукції
6. Рентабельність певного виробу	$P = \frac{II_i - C_i}{C_i} \times 100\%$	U_i , C_i — відповідно ціна і собівартість і-го виробу

?

Запитання для самоконтролю

- 1. Розкрийте економічну сутність доходу підприємства. Наведіть два трактування його змісту.
  - 2. Охарактеризуйте джерела утворення доходу підприємства.
  - 3. Визначте сутність прибутку підприємства та його види.
- 4. Наведіть загальноприйняту практику використання прибутку підприємства.
  - 5. Чи аналогічні поняття "ефективність", "прибутковість", "доходність"?
- 6. Охарактеризуйте фактори, які впливають на формування величини прибутку підприємства.
  - 7. Визначте основні шляхи підвищення прибутковості підприємства.
  - 8. Розкрийте економічний зміст рентабельності підприємства.
- 9. Наведіть види рентабельності підприємства та розкрийте їх економічний зміст.
- 10. Чи можна за єдиним критерієм оцінити результативність діяльності підприємства?